

RUTA SEPETYS

*Tengerbe veszett
könnyek*

Dream
válogatás

A II. világháború Kelet-Poroszországban a végéhez közeledik. Sok-sok ezer kétségbeesett menekült igyekszik a szabadság felé. Viszik magukkal a szenvedés és megpróbáltatás terhét, remélve, hogy egy jobb élet vár rájuk. De vannak páran, akik rejtegetnek valamit...

Három élet, három sors keresztezi egymást: Joanáé, a szép és segítőkész litván nővéré, aki súlyos bűntudattal küzd; Floriané, a titokzatos fiatalemberé, aki mindenáron szeretné eltitkolni valódi kilétét; és Emiliáé, a várandós lengyel lányé. Egyetlen közös van bennük: menekülniük kell. Joana, Florian és Emilia úti célja a kikötő, ahol a Wilhelm Gustloff hajóra akarnak feljutni, amely civileket és sebesült katonákat menekít a front elől. A biztonság felé megtett minden lépéssel egyre erősebbek, bátrabbak, és egyre jobban bíznak egymásban. A szerelem, az összetartozás és az emberség érzéseibe kapaszkodnak, de ezzel együtt egyre sebezhetőbbé is válnak.

Már úgy tűnik, hogy közel járnak a szabadsághoz, amikor megtörténik a tragédia. Nem számít se nemzetiségi hovatartozás, se kultúra, se rang; a fedélzeten lévő mind a tízezer embernek – felnőtteknek, gyerekeknek – ugyanazért kell harcolni: a túlélésért.

RUTA SEPETYS a Kalitkába zárt álmok és az Árnyalatnyi remény című művek díjnyertes bestsellerírónője. Regényeit 36 nyelvre fordítottak le, és több mint ötven országban adták ki. Igazi „úttörő” íróként tartják számon, mivel könyveit a fiatalok és a felnőttek egyaránt olvassák és szeretik. Írásait számtalan díjra jelölték, melyek közül a szerző sokat el is nyert. Ruta Sepetys jelenleg a Tennessee-beli Nashville-ben él családjával.

Tudj meg többet a könyvről:

www.rutasepetys.com

www.facebook.com/dreamvalogatás

Dream
válogatás

„Sepetys a nagy ívű regények mestere. Egy borzalmas háború megdöbbentően kevésbé ismert áldozatait mutatja be, és bebizonyítja, hogy az emberség és a szeretet a legsötétebb órákban is képes hatni.”

SCHOOL LIBRARY JOURNAL

„A Tengerbe veszett könnyek hatalmas kutatómunka eredménye, ugyanakkor gördülékeny és finom történetmondás jellemzi. Ahogyan a végtelenül emberi karakterei kibontakoznak, úgy új életet lehelnek a világtörténelem legszörnyűbb tragédiájába, amelyről kevesen tudnak.”

AMAZON

„Brutális és őszinte könyv. A háború és a veszteség, az emberi kegyetlenség és gyűlölet képeit szemlélhetjük. Sepetys úgy tárja fel a történelemnek e kevésbé ismert epizódját, hogy az olvasó szeme nem marad szárazon.”

BOOKLIST

„A végelkerülhetetlensége nem változtat a történet erején. Azonban a megrendítő, borzalmas és szívszorító eseményeken átszillan a reménysugár: a kedvesség, a szeretet, a bátorság, a szerelem és az áldozat ereje.”

KIRKUS REVIEWS

„Ez a bensőséges elbeszélés emlékezetes dokumentuma a háború és kegyetlenség idején mutatott erőnek és kitartásnak. Kiválóan mutatja a veszteség nagyságát, miközben az egésznek emberi arcot ad.”

PUBLISHERS WEEKLY

RUTA
SEPETYS

*Tengerbe veszett
könnyek*

— részlet —

joana

A bűntudat egy vadász.

Lelkiismeretem gúnyt űzött belőlem, folyton küzdött, veszedett velem, mint egy ingerlékeny, komisz kölyök.

– Az egész a te hibád! – súgta a hang.

Meggyorsítottam lépteimet, és utolértem kis csoportunkat. Ha a németek ránk találnának, leparancsolnának a földútról is. Az utakat csak a katonaság használhatta. Nem adtak ki-ürítési parancsot, és dezertőrnek tekintenek mindenkit, aki menekül Kelet-Poroszországból. De mit számít ez? Én már négy évvel ezelőtt dezertőr lettem, amikor elmenekültem Litvániából.

Litvánia.

Ezerkilencszáznegyvenegyben hagytam el az országot. Vajon mi történik otthon? Vajon igaz a sok szörnyűség, amiről az utcákon meséltek?

Egy út menti kis dombhoz közeledtünk. Az előttem haladó kisfiú nyöszörögve mutatott rá. Két napja csatlakozott hozzánk, csak előjött az erdőből, és szó nélkül követni kezdett minket.

– Szia, kicsi fiú! Hány éves vagy? – kérdeztem.

– Hat – felelte.

– Kivel utazol?

Egy pillanatra megtorpant, lehajtotta a fejét.

– Omival.

Az erdő felé fordultam, látni akartam, hogy a nagymamája előjöött-e.

– És hol van most a te Omid?

A csellengő kisleány felnézett rám, halvány szeme tágra nyílt.

– Nem ébredt fel.

Tehát a kisleány velünk gyalogolt, gyakran került kissé elénk, vagy maradt le tőlünk. És most csak állt, egy hó habcsók alól kilátszó sötét gyapjúdarabra mutatott.

Intettem a csoportnak, hogy menjenek tovább, és amikor már mindenki továbbhaladt, a hóval borított halomhoz szaladtam. A szél felemelt egy réteg jeges hópelyhet, és egy nő kékes, halott arca tárult fel. A húszas éveiben járhatott. Szája és szeme tágra nyílt félelemben dermedt. Belenyúltam fagyott zsebeibe, de már mindent elvettek tőle. Kabátja bélésében megtaláltam az igazolványait. Kabátzsebembe gyömöszöltem a papírokat, hogy átadhassam a vöröskeresztnek, aztán lehúztam a testet az útról a mezőre. Halott volt, jéggé fagyott, de nem tudtam elviselni a gondolatot, hogy tankok hajthatnak át rajta.

Visszafutottam az útra, a csoporthoz. A csellengő leány az út közepén állt. Hó hullott körülötte.

– Ő sem ébredt fel?

Fejemet ingatva kezembe fogtam egyujjas kesztyűbe bújtatott kezét.

Aztán mindketten hallottuk azt a távoli hangot.

Bang.

Florian

A sors egy vadász.

Motorok berregtek rajban felettünk. *Der Schwarze Tod*, A Fekete Halál... így nevezték őket. A fák közé bújtam. A repülőgépeket nem lehetett látni, de éreztem őket. Közel voltak. Előttem és mögöttem is sötétség, csapdában voltam, mérlegeltem a lehetőségeimet. Robbanást hallottam, a halál egyre közelebb kúszott, füstujjakkal kavargott körülöttem.

Rohantam.

Járt a lábam, lomhán, ösztönösen, mintha nem lenne kapcsolata száguldó gondolataimmal. Azt akartam, hogy mozogjon a lábam, de a lelkiismeretem béklyót kötött a bokámra, és erősen húzott lefelé.

– Tehetséges fiatalember vagy, Florian. – Ezt mondta anya.

– Porosz vagy. Hozd meg a saját döntéseidet, fiam – mondta apám.

Vajon helyeselték volna a hátamon hordozott titkokkal kapcsolatos döntéseimet? A Hitler és Sztálin között folyó háború közepette anya még mindig tehetséges fiatalembernek tartana engem, vagy bűnözőnek?

A szovjetek megölnének. De előbb megkínoznának, vajon hogyan? A nácik is megölnének, de csak akkor, ha rájönnének a tervre. Mennyi ideig maradhat titok? Ezek a kérdések hajtottak előre, ezek miatt nyomultam előre a hideg erdőben, faágakat kerülgetve. Egyik kezemmel az oldalamat fogtam, a másikkal

a pisztolyomat. Minden lélegzetvétellel, minden lépéssel belém nyilallt a fájdalom, meleg vér buggyant ki a gyulladt sebből.

A motorzaj elhalkult. Napok óta menekültem, elmémet ugyanolyan gyengének éreztem, mint lábamat. A vadász prédája a gyenge és a fáradt. Pihennem kellett. A fájdalom kocogássá, végül gyaloglássá lassította lépteimet. Az erdő sűrű fái között ágakat láttam egy régi krumplisverem körül. Beugrottam.

Bang.

emilia

A szégyen egy vadász.

Egy pillanatra megpihenek. Van egy pillanatom, ugye? A hideg, kemény talajon a barlang hátsó része felé csúsztam. A föld remegett. A katonák a közelben voltak. Mozdulnom kellett volna, de nagyon fáradt voltam. Jó ötlet volt ágakat tenni az erdei verem bejáratához, ugye? Az útról senki nem térne le ilyen messzire, ugye?

Fülemre húztam a rózsaszín gyapjúsapkát, kabátom hajtókájával jobban betakartam a nyakamat. Hiába volt sok réteg ruha rajtam, január hidegének foga volt. Az ujjaim érzéketlenre zsibbadtak. Ahogy elfordítottam a fejemet, galléromhoz fagyott hajtincseim törtek. Ezért augusztusra gondoltam.

Szemem becsukódott.

Aztán kinyílt.

Orosz katona volt ott.

Lámpással hajolt fölém, pisztolya csövével vállon bökött.

Összerezcentem, kétségbeesetten hátráltam.

– Fräulein... – Vigyorgott. Mintha örülne, hogy élek. –
Komme Fräulein. Hány éves vagy?

– Tizenöt – súgtam. – Kérem, nem vagyok német. Nyet Deutsch.

Nem figyelt rám, nem értette vagy nem érdekelte. Puskájával rám célzott, és a bokámat rángatta.

– Shhh, Fräulein.

A fegyver torkolatát állkapocscsontom alá szorította.

Könyörögtem. Kezemet a hasamra szorítottam, és könyörögtem.

Közelebb lépett.

Nem. Ez nem történhet meg. Elfordítottam a fejemet.

– Lőj le, katona! Kérlek.

Bang.

alfred

A félelem egy vadász.

Mi, bátor harcosok, egyetlen kézlegyintéssel elűzzük a félelmet. A félelem arcába nevetünk, elrúgjuk, mint kavicsot az utca másik oldalára. Igen, Hannelore, előbb gondolatban fogalmazom meg ezeket a leveleket, mert nem tudom magukra hagyni az embereimet olyan gyakran, amilyen gyakran rád gondolok.

Büszke lennél figyelmes társadra, Alfred Frick matrózra. Ma megmentettem egy fiatal nőt attól, hogy a tengerbe essen. Igazán semmiség volt, de annyira hálás volt, hogy belém csimpaszkodott, nem akart elengedni.

– Köszönöm, tengerész. – Ezt mondta. Halk sűgása sokáig zúgott a fülemben. Elég szép nő volt, az illata olyan, mint a friss tojásé, de nagyon sok hálás és szép lány volt a hajón. Ó, ne is foglalkozz velük, ne nyugtalankodj miattuk. Gondolataimban te vagy a legelső helyen, és a piros szvettered. Ó, milyen szeretettel, mily szüntelenül gondolok az én Hannelore-omra és a piros szvetteres napokra.

Megkönnyebbülés nekem, hogy nem vagy itt és nem látod mindent. A te édes szíved nem bírná ki a nyomorúságos körülményeket, amiket itt, Gotenhafen kikötőjében tapasztalunk. Ebben a pillanatban nagyon veszélyes robbanóanyagokat őrzök. Jól szolgálom Németországot. Még csak tizenhét éves vagyok, de már olyan érdekeket szereztem, mint a nálam kétszer idősebbek. Szó van arról, hogy lesz valami kitüntetés-átadási ceremónia, de túlságosan lefoglalt a Führer szolgálata ahhoz, hogy kitüntetések fogadjak el. Azt

mondtam nekik, hogy a kitüntetés halottaknak való. Addig kell harcolni, amíg életben vagyunk.

Igen, Hannelore, egész Németországnak fogok bizonyítani. Valóban hős lakozik bennem.

Bang.

Abbahagytam a gondolatbeli levél fogalmazását, behúzódtam a raktárba. Reméltem, hogy senki nem talál rám. Nem akartam kimenni.

florian

Ott álltam az erdei veremnél, fegyveremet a halott oroszra fogva. Koponyájának hátsó része levált. Legördítettem a nőről.

Nem is nő volt. Rózsaszín sapkás lány. Elájult.

Átkutattam az orosz fagyott zsebeit, elvettem a cigarettáját, a kulcsát, a papírba csomagolt kolbászt, a puskáját és a lőszerit. Mindkét csuklóján órát viselt, trófea az áldozatairól. Azokhoz nem nyúltam.

A pinceverem sarkában guggoltam, átkutattam a helyiséget élelem után, de nem volt bent semmi ennivaló. A lőszert a hátizsákomba tettem, óvatosan, nehogy megüsssem, felborítsam a rongyba csavart kis dobozt. A doboz. Lehetséges, hogy egy ilyen kis tárgynak ekkora hatalma van? Kevesebbért is tört már ki háború. Tényleg meg akarok halni érte? Beleharaptam a száraz kolbászba. Rágtam. A képződött nyálat ízleltem.

A föld enyhén megremegett.

Az orosz nem volt egyedül. Többen vannak. Mennem kell.

Leccsavartam a katona kulcsának kupakját, orromhoz emeltem. Vodka. Kigomboltam a kabátomat, aztán az ingemet, és végigöntöttem az alkoholt az oldalamon. Annyira fáj, hogy csillagokat láttam. Felszakadt húsom ellenállt, összehúzódott és lüktetett. Mély levegőt vettem, lenyeltem a kitörni készülő üvöltést, és az alkohol maradékával újra megkínóztam a sebet.

A lány megmozdult a földön. Fejét hirtelen elfordította a halott oroszról. A lábamnál heverő puskát nézte, kezemben

a kulacsot. Pislogva felült. Rózsaszín sapkája lecsúszott a fejéről, hangtalanul esett a földre. Kabátjának oldala csupa vér volt. Zsebébe nyúlt.

Ledobtam a kulacsot, felkaptam a puskát.

Megszólalt.

Lengyel.

emilia

Az orosz katona rám bámult. Szája nyitva. Szeme üveges.

Halott.

Mi történt?

A sarokban civil ruhás fiatalember. Kabátja, inge kigombolva, bőre véres, lila véraláfutásos. Fegyvert fogott. Le akar lőni? Nem. Az oroszzt ölte meg. Megmentett.

– Jól van? – kérdeztem. Alig ismertem saját hangomra. Arca eltorzult, amikor meghallotta a hangomat.

Német.

Én lengyel.

Nem akarhatja, hogy bármi köze legyen hozzám. Adolf Hitler kijelentette, hogy a lengyelek nem emberek, hanem félállati lények. Minket el akarnak pusztítani, hogy a németeknek legyen életterük, elég földjük a birodalmukhoz. Hitler azt mondta, hogy a németek felsőbbrendűek, és nem fognak lengyelek között élni. Minket nem lehet németesíteni. De a földünket igen.

Kivettem egy krumplit a zsebemből, és felé nyújtottam.

– Köszönöm.

A föld enyhén rázkódott. Mennyi idő telhetett el?

– Mennünk kell – mondtam neki.

A legjobb némettudásomat vettem elő. Gondolatban pontos mondatokat alkottam, de nem voltam biztos abban, hogy pontosan is mondtam. Előfordult, hogy az emberek kinevettek, és akkor tudtam, hogy nem helyesen mondtam valamit. Leengedtem

a karomat, megláttam kabátom ujját, rajta az orosz vérét. Vége lesz ennek valaha? Sírhatnékom volt. Nem akartam sírni.

A német csak nézett, fáradtság és csalódottság volt a szemében. De megértettem.

A krumplit nézte, és a tekintete azt mondta: *Emilia, éhes vagyok.*

Az ingére száradt vér azt mondta: *Emilia, megsérültem.*

De az mondta a legtöbbet, ahogy a pakkját tartotta.

Emilia, ehhez ne nyúlj!

joana

Tovább vánszorogtunk a keskeny úton. Tizenöt menekült. A nap végül megadta magát, lemerült, ahogy a hőmérséklet is. Előttem egy vak lány, Ingrid, kötelet fogott, amelynek másik vége egy lovas szekérhez volt kötve. Nekem megvolt a látásom, de ugyanaz volt a fogyatékoságunk. Sötét hadművelleti területen jártunk, nem tudhattuk, mi van előttünk. Lehet, hogy Ingrid elvesztett látása tulajdonképpen áldás. A vak lány jobban érzékelte a hangokat és a szagokat, mint mi.

Vajon hallotta egy öregember utolsó sóhaját, ahogy jó néhány kilométerrel távolabb becsúszott a kerekek alá? Megborzongott, amikor friss véren gázolt át a hóban?

– Szívszorító. Megölte azt a lányt – szólalt meg egy hang mögöttem. Az öreg suszter volt. Megálltam, bevártam. – Kicsit odébb azt a fagyott nőt – folytatta. – A cipője ölte meg. Folyton ezt mondogattam nekik, de nem hallgattak rám. A gyatra cipő megkínózza a lábat, nem tud benne rendesen haladni az ember. Aztán megáll. – Megszorította a karomat. Puha, vörös arca a sapkája alól nézett ki. – Aztán meghal – tette hozzá súgva.

Az öreg egyfolytában a cipőkről beszélt. Olyan szeretettel és szenvedéllyel beszélt a cipőkről, hogy a csoportunkban egy nő „cipőpoétának” nevezte el. A nő másnap eltűnt, de a becenév megmaradt.

- A cipő mindig elmondja a történetet – mondta a cipőpoéta.
- Nem mindig – fejeztem ki egyet nem értésemet.

– De igen. Mindig. A te csizmád például drága, gondosan készített darab. Ez nekem azt mondja, hogy vagyonos családból származol. De ilyen fazont idősebb nők szoktak hordani. Ez azt mondja nekem, hogy ez valószínűleg az édesanyád csizmája. Egy anya feláldozza a csizmáját, lemond róla a lánya javára. Ez azt mondja nekem, hogy téged szeretnek, drágám. Az édesanyád pedig nincsen itt velünk, ami azt mondja, hogy szomorú vagy, drága lányka. A cipő elmondja a történetet.

Egy pillanatra megálltam a fagyos úton, és néztem, ahogy a tömzsi öreg suszter csoszog előttem. A cipőpoétának igaza volt. Anya áldozatot hozott értem. Amikor elmenekültünk Litvániából, nagyon gyorsan eljuttatott engem Insternburg városába, és egy barátnője révén sikerült elintéznie, hogy egy kórházban dolgozzak. Ennek négy éve. Hol van most anya?

A szabadság felé vánszorgó számtalan menekültre gondoltam. Hány millió ember veszítette el az otthonát és családját a háborúban? Megegyeztem anyával, hogy mindig csak a jövőbe nézek, de titokban arról álmodoztam, hogy visszatérhetek a múltba. Tud valaki valamit apámról vagy a bátyámról?

A vak lány az arcát az ég felé fordította, kezét felemelve jelezte.

Aztán meghallottam őket.

Repülők.

florian

Alig másztunk ki a verempincéből, a lengyel lány sírva fakadt. Tudta, hogy otthagynom.

Nem volt más választásom. Lassította volna a haladásomat.

Hitler célja, hogy elpusztítson minden lengyelt. Szlávok. Alacsonyabb rendűek. Apám azt mondta, a nácik több millió lengyelt megöltek. Lengyel értelmiségieket barbár módon, nyilvánosan végeztek ki. Hitler megsemmisítő táborokat hozott létre a németek által megszállt Lengyelországban, ártatlan zsidók vérével itatta át a lengyel földet.

Hitler gyáva. Ebben az egyben egyetértettünk, apa és én.

– *Proszę... bitte* – könyörgött, hol lengyelül, hol tört német-séggel szólva.

Nem bírtam ránézni, nem bírtam a látványt, hogy a kabátujján a halott orosz vére van. Hátat fordítottam neki, elindultam. Zokogása verdesett mögöttem.

– Várjon. Kérem! – kiáltott.

Kiáltó hangja fájdalmasan ismerős volt. Pontosan olyan volt a tónusa, mint húgom, Anni hangja, aki ugyanígy zokogott azon a napon, amikor anyánk többé nem lélegzett.

Anni. Hol lehet? Vajon ő is valami sötét erdei veremben kucorog, és fegyvert fognak a fejéhez?

Fájdalom hasított az oldalamba, kénytelen voltam megállni. A lány léptei gyorsan közeledtek. Továbbmentem.

– Köszönöm – csicssergett mögöttem.

Eltűnt a nap, a hideg marka zárult körénk. Számításaim szerint még vagy két kilométert kell gyalogolnom nyugatra, mielőtt megállhatnék éjszakára. Jobb esély van menedéket találni egy földes út mentén, ugyanakkor annak is nagyobb ott az esélye, hogy katonai egységekkel találkozunk. Bölcsebb az erdőszélen haladni tovább.

A lány előbb hallotta meg őket, mint én. Megragadta a karomat. A repülőgépek motorzúgása gyorsan közeledett mögöttünk, és már elég közel jártak. Az orosz légierő célba vette a közeli német szárazföldi csapatokat. Vajon előttünk vannak, vagy mellettünk?

Hullani kezdtek a bombák. Minden egyes robbanásnál testem csontjai megremegtek, kalapáltak, vadul verdesték húso-mat. Légelhárító ágyúk hangja harsant az égen, az első robbanássorozatra válaszul.

A lány próbált előrehúzni.

Ellöktem magamtól.

– Fuss!

Fejét ingatta, előre mutatott, és félszegen, feszélyezetten próbált átrángatni a havon. Futni akartam, elfelejteni azt a lányt, otthagyni az erdőben. De aztán apró vércseppeket láttam a hóban. Nagykabátja alól csepegett.

És képtelen voltam megtenni.

emilia

Ott akart hagyni. Nagyon sietett.

Ki ez a német fiú, aki elég idős ahhoz, hogy a Wehrmacht soraiban legyen, mégis civil ruhát hord? Számomra hódító, győző, szunnyadó lovag, mint azokban a mesékben, amelyeket anya mesélt nekem. Egy lengyel legenda szerint egy régi király és hős lovagjai alszanak a hegyi barlangokban. Ha Lengyelország nagy bajban van, a lovagok felébrednek, és megsegitik a lengyeleket.

Azt mondogattam magamnak, hogy ez a szép fiatalember ilyen alvó lovag. Ment, csak ment, kezében a kibiztosított pisztoly. Elment.

Miért hagy el mindenki engem?

A repülőgépek lőttek a magasban. Az éles, robajló hangtól csengett a fülem, és szédültem. Lehullt egy bomba. Aztán egy másik. A föld megremegett, mintha azzal fenyegetett volna, hogy kitérítse száját és elevenen lenyel minket.

Próbáltam utolérni a férfit. Nem vettem tudomást a fájdalomról és arról az aljas méltatlanságról a kabátom alatt. Sem időm, sem bátorságom nem volt megmagyarázni, miért nem tudok futni. Biztattam magamat, hogy a körülményekhez képest igyekezzek a lehető leggyorsabban gyalogolni a hóban. A lovag előttem futott, hol behúzódott a fák közé, hol előbukant, oldalát fogta, kétrét görnyedt a fájdalomtól.

Az erő kiapadt a lábamból. A közeledő oroszokra gondoltam, a nyakamhoz szorított pisztolyra a pinceveremben, és

ezzel sikerült megmozdítani a lábamat. Totyogtam, mint kacska a mély hóban. Aztán hirtelen anya lágy, édes hangja csendült a fülembé, ahogy a gyerekdalt énekelte nekem:

*Kis kacska fürdik fekete tóba',
anyjához készül Lengyelországba.
Síkos a talpa, magas a sarka,
fordulj ki, fordulj szép aranyalma!*

Hova tűntek a kiskacsák?

alfred

– Frick, hát te meg mit csinálsz?

– Ellenőrzöm a lőszerkészletet, uram.

Úgy tettem, mintha a polcon matatnék valamivel.

– Nem az a feladatod – mondta a tiszt. – A kikötőben van rád szükség, nem egy raktárban. Hamarosan kiadják a parancsot. Készen kell állnunk. Minden használható vízi járművet be kell vetnünk. Ha itt ragadunk, valami moszkvai gyilkos a barát-nőjévé tesz, Frick. Ezt akarod?

Nyilván nem. Látni sem akartam a szovjet erőket. Nagy pusztítással vonultak. Az utcákon rémült falusiak mondták el, hogy az orosz katonák gyerekfogakból készült nyakláncokat hordanak. És most az orosz hadsereg egyenesen felénk tart szövetségeseikkel, Amerikával és Angliával, ők fújják a szelet Sztálin vitorláira. Fel kell jutnom egy hajóra. Gotenhafenben maradni egyenlő a biztos halállal.

– Azt kérdeztem, akarsz-e Moszkva barátnője lenni! – mordult a tiszt.

– Nem, uram.

– Akkor fogd a holmidat, és mars a kikötőbe! Ott kapsz további utasításokat.

Egy pillanatig tévováztam, azon gondolkodtam, nem kelle-ne-e ellopnom valamit a raktárból.

– Mire vársz még, Frick? Ki innen, te szálnalmas, semmire-kellő naplopó!

Bizony, Hannelore, az egyenruha nagyon jól áll neked. Ha időm engedné, csináltatnék magamról fényképet, amit kithetnél az éjjeliszekrényedre. Sajnos azonban a szabadidő nagyon ritka kincs itt a magamfajta hős férfiaknak. A hősiességről jut eszembe: úgy látszik, hamarosan előléptetnek.

Ó, persze, kedves; elmondhatod mindenkinek, akinek csak akarsz.

joana

A csellengő fiú talált egy elhagyott pajtát az úttól kicsit távolabb. Elhatároztuk, hogy ott húzzuk meg magunkat éjszakára. Napok óta gyalogoltunk, erőnk megfogyatkozott, hangulatunk leromlott. A bombák miatt idegeink túlfeszültek. Testtől testhez léptem, felhólyagosodott lábakat kezeltem, sebeket, fagyásokat. De nem volt orvosságom arra, ami az embereket a legjobban gyötörte.

A félelemre.

Németország 1941-ben lerohanta Oroszországot. Az elmúlt négy évben a két ország elmondhatatlan kegyetlenségeket követett el nemcsak egymás ellen, de a hadak útjában álló ártatlan civilek ellen is. Sokat meséltek azok, akikkel az úton találkoztunk. Hitler több millió zsidót semmisített meg, és a nemkívánatos csoportok listája egyre növekedett. Sztálin tönkretette Lengyelország, Ukrajna és a balti államok lakosságát.

A kegyetlenség döbbenetes volt. Szégyenletes, embertelen tetteket hajtottak végre. Senki nem akart az ellenség kezére jutni. De egyre nehezebb volt felismerni, ki az ellenség. Néhány nappal korábban egy öreg német férfi félrevont.

- Van valami mérge? Az emberek kérik. – Ezt mondta.
- Senkinek nem adok be mérget – feleltem.
- Megértem. De maga szép lány. Ha az orosz hadsereg elfog minket, magának is szüksége lesz rá.

Nem igazán tudtam, mi ebben a túlzás, és mennyi az igaz, de láttam bizonyos dolgokat. Halott lányt az árokban, a szoknyája teljesen felhúzva. Zokogó öregasszonyt, akinek felégették a kunyhóját. Mindenütt borzalmak. És a szörnyűségek mintha üldöztek volna minket. Ezért nyugatra menekültünk, Németországnak azokra a területeire, amelyek nem álltak megszállás alatt.

És most mindannyian ott ültünk az elhagyott, rozoga fészerben, és próbáltunk tüzet gyújtani, hogy melegedjünk. Levetettem a kesztyűmet, megdörzsöltem a kezeimet. Négy évig sebész mellett dolgoztam Insternburg kórházában. Ahogy egyre hevesebben dúlt a háború, és a kórház személyzete egyre szűkebb lett, raktározás és készletezés helyett a sebész műtős asszisztense lettem.

– Biztos kezed van, Joana, és erős gyomrod. Jól megállod a helyedet az orvoslásban – mondta.

Orvoslás. Ez volt az álmom. Szorgalmas, elkötelezett, jó tanuló voltam. Talán túlságosan is az. A legutóbbi barátom azt mondta, hogy jobban szeretem a tanulmányaimat, mint őt. Mielőtt bizonyíthattam volna neki, hogy ez nem igaz, talált magának egy másik lányt.

Masszírozással igyekeztem felmelegíteni merev ujjaimat. A kezeim nem aggasztottak, a készletek azonban nagyon is. Nem sok maradt. Reméltem, hogy az út szélén fekvő halott nőnél találok valamit... cérnát, teát, akár csak egy tiszta zsebkenőt... De semmi nem volt tiszta. Minden csupa mocsok volt.

Különösen a lelkiismeretem.

Mindannyian felnéztünk, amikor beléptek a pajtába. Fiatal férfi pisztollyal, és egy alacsony, szőke copfos, rózsaszín sapkás lány. Mindketten nagyon soványak és megviseltek voltak. A szőke lány arca kipirult az erőfeszítéstől. A fiatal férfi arca is vöröses volt.

Lázvörös.

florian

Már megelőztek minket valakik. Bokrok mögé rejtett rozoga kordékat láttunk, a szabadsághoz vezető út egyértelmű jelzéseit. Én inkább egy elhagyatott helyre mentem volna, de tudtam, hogy nem bírom tovább az utat. A lengyel lány a kabátom ujját ráncigálta.

Megállt a hóban, a pajta előtt hagyott holmit nézte, csak nézte, próbálta megállapítani, kié lehet. Hadi felszerelésnek semmi jele nem volt.

– Szerintem rendben van – mondta. Beléptünk.

Tizenöt–húsz ember guggolt a kis tűz körül. Felénk fordultak, amint óvatosan beléptem és megálltam az ajtó mellett. Anyák, gyerekek, öregek. Mind kimerültek, elgyötörtek. A lengyel lány egyenesen az egyik sarokba ment, ahol senki nem volt. Leült, karját szorosan összefonta maga előtt. Egy fiatal nő lépett hozzám.

– Megsérült? Egészségügyi képzettségem van.

Jól beszélt németül, de nem az volt az anyanyelve. Nem válaszoltam. Senkivel nem kell beszélnem.

– Van egy kis élelme, amit megoszthatna velünk? – kérdezte. Senkinek semmi köze hozzá, hogy mim van.

– Nála van valami ennivaló? – kérdezte a sarokban ringatózó lengyel lányra mutatva. – Kissé furcsa a tekintete.

Nem néztem rá, úgy válaszoltam a nőnek.

– Az erdőben volt. Egy orosz sarokba szorította. Követett
idáig. Van nála pár krumpli. Most pedig hagyjon engem békén!
– mondtam.

A fiatal nő összereszt az oroszok említésére. Ellépett mel-
lőlem, gyorsan a lányhoz ment.

Találtam magamnak egy nyugodt helyet, távol a többiek-
től, és leültem. Hátizsákomat a pajta falának támasztottam,
és óvatosan nekidőltem. Nem fáztam volna annyira, ha a tűz
mellé ülök a többiekkel, de nem kockáztathattam. Semmi be-
szélgetés.

Ettem egy darabot a halott oroszról zsákmányolt kolbászból,
és néztem, ahogy a fiatal nő az erdőben talált lánnyal próbál
beszélni. Mások szólították, segítséget kértek. Ápolónő lehetett.
Néhány évvel idősebbnek tűnt nálam. Szép nő. Természetesen
szép, olyan fajta, aki akkor is szép, ha piszkos, sőt, úgy még
szebb. A pajtában mindenki piszkos volt. A kimerültség szaga,
a rosszul működő húgyhólyagok, de legfőképpen a félelem úgy
búzlótt, mint az állatok. Az ápolólány biztosan elcsavarta volna
a fejemet, ha Königsbergben találkozunk.

Behunytam a szememet. Nem akartam a szép nőt nézni.
Erősnek kellett lennem, hogy képes legyek akár megölni is őt,
és a többieket is, ha úgy hozza a helyzet. Testem alvásért kö-
nyörgött, de tudatom figyelmeztetett, hogy ne bízzak ezekben
az emberekben. Éreztem, hogy valaki meglöki a lábamat. Ki-
nyitottam a szememet.

– Nem mondta, hogy a lány lengyel – szólt az ápolónő. – Mi
van az oroszsal?

– El van intézve – feleltem. – Aludnom kell.

Letérdelt hozzám. Olyan halkán szólt, hogy alig hallottam.

– Az kell, hogy megmutassa azt a sebet, amit rejtegetni pró-
bál.

emilia

A pajta előtt álló kordékra gondoltam. Tele voltak a menekültek holmijaival. Utazóládák, bőröndök, bútor. Még egy varrógép is, olyan, amilyen anyáé volt.

– Miért nem ruhát varrsz? – Emlékszem, ezt kérdeztem egyszer anyától napsütötte kuckómból, a konyhában.

Anya felém fordult a varrógéptől.

– Tudsz titkot tartani?

Lelkesen bólogattam, és közelebb húzódtam hozzá.

Kezét széles hasára simította, és mosolygott.

– Szerintem fiú. Egyszerűen tudom, hogy fiú. – Magához ölelt, meleg ajkát homlokomhoz érintette. – És tudod mit? Te leszel a legjobb nővér, Emilia.

Most pedig itt ülök a jéghideg pajtában, egyedül, nagyon távol az otthonomtól. Ezeknek az embereknek volt idejük öszszecsomagolni. Nekem nem. Nekem az egész életemet ott kellett hagynom. Darabokra szedték. Vajon ki használja most anya varrógépét?

A lovag nem akart bejönni. Mi a neve? Ki elől menekül? Alaposan megnéztem a kordékat, a holmikat, mindent felmértem, és próbáltam kitalálni, kik lehetnek a tulajdonosaik. De nem volt más választásunk. Odakint aludni a biztos halál.

Egy sarokban ültem, és szalmával tömtem ki a kabátomat, hogy jobban tartsa testem melegét. Amint nem mozogtam, a fájdalom csillapodott. Kezembe temettem arcomat.

Egy kéz érintette meg a vállamat.

– Jól vagy?

Felnéztem. Fiatal nő hajolt fölém. Németül beszélt, de akcentussal. Barna haját hátrakötötte. Kedves arca volt.

– Megsebesültél? – kérdezte.

Próbáltam legyőzni.

Küzdöttem.

Aztán egy könnycsepp gördült le az arcomon.

Közelebb húzódott hozzám.

– Hol fáj? – kérdezte súgva. – Egészségügyi képzettségem van.

Szorosabban összehúztam magamon a kabátot, és fejemet ingattam.

– Nem. *Danke*.

A lány oldalra biccentette a fejét. Az akcentusom elárult.

– *Deutsche?*

Alig hallható suttogás.

Nem szóltam. A többiek bámultak. Ha nekik adom az ételt, talán békén hagynak? Elővettem egy krumplit a zsebemből, és odaadtam neki.

Krumplit a csendért.

joana

Nyugtalansággal töltött el a német és a fiatal lány érkezése. Egyikük sem beszélt nyíltan. A lány tekintetén látni lehetett, hogy trauma érte, válla remegett. Odamentem Evához. Eva az ötvenes éveiben járt, olyan hatalmas termetű volt, mint egy viking. Keze, lába nagyobb volt, mint egy férfié. A csoportban egyesek Elnézést Evának nevezték, mert gyakran mondott megbotránkoztató dolgokat, de előtte vagy utána, mintegy enyhítendő a szöveg élet, az „elnézést” szót illesztette mondandójába.

– Eva, te beszélsz egy kicsit lengyelül, ugye? – kérdeztem sűgva.

– Erről te nem tudhatsz – felelte.

– Nem mondom el senkinek. Szegény lány nagyon szenved. Szerintem lengyel. Beszélnél vele? Győzd meg, hadd segítsék neki!

– Ki az a német, aki vele jött, és miért nem egyenruhában van? Nincs kitelepítési papírunk. Ha Hitler csatlósai itt talál-
nak minket egy dezertőrrel, mindannyiunkat főbe lőnek, már elnézést!

– Nem tudjuk, hogy dezertőr-e. Nem tudom, kicsoda, de sérült. Az erdőben talált a lányra... Sarokba szorította egy orosz
– tettem hozzá még halkabban.

Eva elsápadt.

– Milyen messzire innen? – kérdezte.

– Nem tudom. Kérlek, próbálj beszélni vele! Tudd meg tőle, amit csak lehet!

Eva férje túl öreg volt ahhoz, hogy a hadseregben szolgáljon, de a néphadsereg, a Volkssturm állományába besorozták. Hitler már nagyon elkeseredett küzdelmet folytatott, és minden idősebb férfit, fiatal fiút is behívtak szolgálatra. A helyiség másik végében kuporgó fiú azonban valahogy elkerülte a besorozást. Miért?

Eva férje ragaszkodott ahhoz, hogy Eva menjen nyugatra. Egészen biztos volt abban, hogy Hitler elveszíti a háborút, az oroszok megszállják Kelet-Poroszországot... és közben mindent lerombolnak.

Az iskolában azt tanították nekünk, hogy Kelet-Poroszország a világ egyik legszebb vidéke, de nekünk, menekülőknak csalóka terep volt. Északon Litvániával határos, délen Lengyelországgal. Mély tavak és sötét erdők. Eva terve ugyanaz volt, mint a többieké: eljutni a még meg nem szállt német területre, és majd ha a háború véget ér, a családtagok megkeresik egymást.

Egyelőre legjobb tudásom szerint ápoltam a pajtában levő embereket. Sokan elaludtak, amint leültek.

– A lábuk – emlékeztetett a cipőpoéta, amikor elhaladtam mellette. – A lábukat is gondosan kezelje, különben minden elveszett.

– És a maga lába? – kérdeztem. A poéta alacsony alakja meggörbödött, mintha nagy labdát tartana és soha nem akarná letenni.

– Én akár ezer mérföldet is tudok gyalogolni, drágaságom – vigyorgott. – Kitűnő cipőm van.

Eva félrevont.

– Igazad van. Lengyel. Emiliának hívják. Tizenöt éves. Lwówba való. De nincsenek papírai.

– Hol van Lwów? – kérdeztem.

– Lengyelország déli részén, Galíciában.

Így már érthető. Vannak szőke hajú, kék szemű galíciaiak. Mint ez a lány. Árja külseje megvédheti a náciktól.

– Az apja valami matematikaprofesszor... Kelet-Poroszországba küldte, hogy ott nagyobb biztonságban lesz. A végén egy gazdaságban kellett dolgoznia... – Eva ekkor még halkabbra fogta hangját. – ...Nemmersdorf közelében.

– Jaj, ne... – súgtam.

Eva bólintott.

– Erről nem beszél. Csak azt mondta, hogy Nemmersdorfon át menekült el, és azóta is úton van.

Nemmersdorf.

Mindenki hallotta a szóbeszédet. Néhány hónappal korábban az oroszok lerohanták a falut, és a jelentések szerint hihetetlenül brutális tetteket követtek el. Nőket szegeztek pajtaajtókhoz, gyerekeket csonkítottak meg. A tömegmészárlás híre gyorsan terjedt, és az emberek pánikba estek. Sokan azonnal összecsomagoltak és elindultak nyugatra. Rettegtek, hogy az ő falujuk lesz a következő, amely Sztálin hadainak kezére kerül. És ez a fiatal lány ott volt.

– Szegény teremtés! – súgta Eva. – A német azt mondta nekem, hogy egy orosz megtalálta Emiliát az erdőben.

– Hol van most az orosz? – kérdezte Eva nagyon nyugtalanul.

– Azt hiszem, megölte.

Nagyon megsajnáltam a lányt. Mi mindent láthatott! És valahol mélyen legbelül tudtam az igazat. Hitler kizsorította az Emiliához hasonló lengyel lányokat lakóhelyükről, hogy helyet csináljon a „balti németeknek”, a német származásúaknak. A hozzám hasonlóknak. Apám litván, de anyám családjának német gyökerei vannak. Ezért tudtunk elmenekülni Sztálintól, egyenesen Hitler karjaiba, a szögesdrót mögé.

– Tudod, szerintem rosszabb is lehetne – jegyezte meg Eva.

– Ezt hogy érted?

– A férjem azt mondta, hogy Hitler gyanította a lengyel értelmiség náciellenes tevékenységét. Lwówban a nagynevű professzorokat mind kivégezték. Szóval a lány apját, elnézést, de szerintem zongorahúrral fojtották meg, vagy...

– Hagyd abba, Eva.

– Nem vihetjük magunkkal ezt a lányt. A kabátja csupa vér. Nyilvánvalóan bajban van. Ráadásul lengyel.

– Én pedig litván vagyok. Engem is kitaszítasz?

Ettől valósággal rosszul voltam. Elegem volt a *Kizárólag németeknek* kifejezésből. Tényleg hátat fordíthatunk ártatlan, hajléktalan gyerekeknek? Ők nem katonák, hanem áldozatok. De tudtam, hogy mások ezt nem így érzik.

A sarokban ülő lányra néztem. Könnyek csorogtak maszatos arcán. Tizenöt éves volt, teljesen egyedül. Könnyeiről eszembe jutott valaki. Az emlék kis ajtót nyitott tudatomban, és betódult rajta az a sötét hang.

Minden a te hibád.

florian

Néztem, ahogy az ápolólány egyik embertől a másikig megy, mindenkinek kezeli a sebeit, gyógyszert oszt egy barna bőrtáskából. Lázam voltam, és pontosan tudtam, hogy le kell vinni a lázamat, vagy nem tudom folytatni az utat. A sebem túlságosan hátul, oldalt volt. Nem láttam, nem értem el. Nem kell megbíznom ebben a lányban. Soha többé nem látom. Felém nézett, és bólintottam.

– Meggondolta magát? – kérdezte.

– Amikor mindenki elalszik – feleltem sűgva.

Nem kellett sokáig várni. A hideg pajtában hamarosan csak rángatózó izmokat, forgolódást, szuszogást és nyöszörgéseket lehetett hallani. Az ápolólány megsütött egy krumplit a tűzön, és megette. Lassan evett, kis falatokat tett a szájába. Éhsége ellenére türelmes volt. Előkelő származású lány.

Aztán a táskájával együtt odajött hozzám.

– Lőtt seb? – kérdezte sűgva.

Fejemet ingattam. Lassan, óvatosan, fogaimat összeszorítva, nehogy felszisszenjek a fájdalomtól, lehúztam kabátom ujját. Az oldalamon feküdtem, a lánynak háttal. Kihámozta átizzadt ingemet az alvadt vérből.

Nem állt el a lélegzete, nem sírta el magát, mint a többi lány, ha valami szörnyűt lát. Egy hangot sem hallatott. Az ápolónők talán hozzá vannak szokva. Hátranéztem, tudni akartam, hogy ott van-e még. Az arca közvetlenül a seb fölött volt.

Alaposan megnézte, aztán közelebb hajolt, és a jobb fülembe súgott.

– Repesz. Körülbelül két napja. Nyomással állította el a vérzést, de ezzel csak beljebb nyomta a repeszdarabokat, így még jobban fáj. El van fertőződve. Később valami folyadékkal öntötte le.

– Vodkaival.

Újra a fülembe súgott.

– Jó sok darab van. Ki akarom szedni őket. Nincs fájdalomcsillapítóm.

– Valami erősebb itala van?

– Igen, de az alkoholra szükségem van, hogy megtisztítsam a sebet, mielőtt bekötözöm. – Éreztem kezét a vállamon. – Most kell elvégezni, mielőtt a fertőzés még jobban elterjed.

Apró csizmapár jelent meg az arcom előtt. A lengyel lány térdelt le elém, kezében hóval tömött zsebkendő. Kisimította homlokomból a haját, a hideg borogatást bőrömre nyomta.

– Menj el! – mondtam neki.

– Várj! – A nővér a lengyel lányra nézett. – Megtennéd, hogy kimész, és keresel egy nagyobb botot?

A lány bólintott és kiment. Aztán a nővér leült elém. Nézettem a száját, ahogy súgva mondta.

– A neve Emilia. Lengyelország déli részéből származik. Az apja elküldte... biztonságba... Nemmersdorf közelébe.

– Szentséges ég! – sóhajtottam.

Bólintott, kinyitotta a táskáját.

– Joana vagyok. Néhány évig orvosasszisztensként dolgoztam. Nem vagyok német. Litván vagyok. Gond?

– Nem érdekel, milyen náció. Csinált már ilyet?

– Végeztem hasonló beavatkozásokat. Hogy hívják? – kérdezte.

Nem szóltam rögtön. Mit mondjak neki?

– Mire kell a bot?

Tudomást sem vett a kérdésemről. Megismételte az övét.

– Hogy hívják?

A láz égetett, gyenge voltam, szédültem. A nevem. Egy tizenhatodik századi festő után kaptam a nevemet, akit anyám imádott. Nem. Nem mondom el neki. Csak semmi társalgás.

A nővér felsóhajtott.

– Szüksége lesz a botra, hogy ráharapjon. Ez fájni fog.

Behunytam a szememet.

Florian, akartam mondani. *Florian vagyok*.

És hamarosan halott leszek.

emilia

Az óriási nő, Eva azt mondta, hogy az ápolólány litván. A neve Joana. Kedvesnek tűnik... De honnan tudhatnám? Úgy érzem, hogy ha kezelni akarja a lovag sebét, nekem ott kell lennem mellette. Néznem kell. Tartozom a lovagnak ennyivel.

Azt mondta, menjek el. Hangja egy volt azok hangjának kórusából, akik azt akarták, hogy a lengyelek tűnjenek el. Örökre. Miután Nemmersdorfon át elmenekültem, az úton találkoztam egy lwówi öregasszonnyal, akinek a halál cikázott a szemében. Azt mondta, hogy a nácik több ezer lengyel zsidót megöltek Lwówban.

– A Weigel család? – kérdeztem.

– Nincsenek már.

Hangom suddogássá gyengült.

– A Lempel család?

– Miért kérdezőgsz? Mondtam már, hogy mind halottak. Lehet, hogy százezrek.

Hogy miért kérdezem? Azért, mert Rachel és Helen a barátaim voltak. Az utolsó napon, mielőtt apa Kelet-Poroszországba küldött, éjjel átlopóztak hozzám, és édességet, ajándékokat hoztak.

Halottak. Hogyan jelentheti ezt ki olyan biztosan? Nem akartam elhinni.

A szép litván lány, Joana azt mondta, keressek egy nagy botot. Kiléptem a pajtából. Szél és hó csapott az arcomba.

Minden mozgás furcsának tűnt kitömött, ormótlan kabátomban.

Elmondhatom Joanának a titkomat? Talán tudna segíteni nekem. De tudtam, mi történne. Megundorodna tőlem.

Zajt hallottam, felnéztem. Ekkor láttam meg. A pajta tetején akkora fészek volt, amekkorát még sosem láttam.

alfred

Szervusz, Drága Hannelore!

Ó, hogy megváltoztatja a hangulatomat, ha neked írok, ha rád gondolok! Néha a kabátomon fekszem, és lassan, nagyon lassan a nevedet súgom a sötétben. Han-ne-lore. Kicsi Lore.

Késő este van. Elképzellek otthon, valamelyik kedvenc könyvedet olvasod éppen, és hajfürtjeidet ujjaid köré tekered. Ott is olyan sok hó esik, mint itt?

Az otthon, Heidelberg olyan messzinek tűnik! Így a távolból úgy érzem, meg kell osztanom veled egy titkot. Talán említenem is illetlenség, de észrevetted már, hogy a konyhaablakotok a mi mosdónk ablakára néz? A fürdőszobából gyakran éreztem anyád sülő kacsapecsenyéjének illatát. Igen, gyakran figyeltem, ahogy iskolába indulás előtt reggelizel. Ó, kérlek, ne légy zavarban, Lore! A szomszédok között ez természetes. Mi persze közelebb kerültünk egymáshoz. Azok az emlékek melengetik fel a fagyból a szívemet.

Sajnos nagyon kevés idő van az emlékezésre. A Kriegsmarine bátor személyzete nem pihenhet. Mint tudod, meglehetősen jó megfigyelő vagyok. Az apró részletekre irányuló figyelem mindig is az erősségem volt, és mindent alaposan megfigyelek, hogy beszámolhassak neked. Azt beszélik, hogy hatalmas kiürítési hadművelet kezdődik, tengeri úton, ezért a kikötőben készítjük elő a dolgokat. Végre a kisvízi hajózás után kijutok az óceánra is, mint a felfedező, akiről oly nagy becsben tartott regényeidben olvastál.

Nagy kaland lesz, Lore. Máris sok ember érkezett a kikötőbe, sorban állnak az egyik nagy hajó előtt. Némelyek minden földi javukat magukkal hozták, magasan áll a holmijuk lovas kocsi-kon és taligákon. Drága szőnyegek, porcelánok, székek... mindent magukkal hoztak. Biztosan nem lesz elég a raktér a hajókon, és néhány rakományt nem fognak a fedélzetre engedni. Ma az egyik kordén láttam egy csodaszép kristálypillangót. Rögtön te jutottál az eszembe... az, hogy a te lány, sötét szálú hajad úgy száll, mint a legfinomabb selyem. Elhatároztam, hogy ha a pillangót nem engedik felvinni a hajóra, megtartom. Az a legértelmesebb dolog, ha az ilyen tárgyakat odaadják az arra érdemeseknek.

A te kedves, gyenge szíved meghasadna, ha látnád a kikötőben tolongó embereket. Elgyötörtek, ruhájuk elnyűtt és mocskos a hosszú utazástól. Némelyek távoli országokból menekültek, még Észtországból is jöttek. El tudod képzelni? Sztálin nemcsak földet rabolt, Hannelore, hanem elrabolta az emberi méltóságot is. Ezt látom a kétségbeesett tekintetekben, a megtört testtartásban. Mindenről a kommunisták tehetnek. Minden az ő bűnük. A kommunisták állatok, Hannelore.

Most pedig Sztálin hadserege közeledik, és az emberek rettegnek. Nem, nem, te semmit se félj, kicsi Lore. Egészen biztos vagyok magamban, a képességeimben. Hiszen ilyen helyzetekre nem lehet felkészíteni, nem lehet kiképezni az embert... Az ilyesmire születni kell. És hála Istennek, én erre születtem.

Átfordultam, kihúztam a tengerészzsákomat a priccs alól. Bele-nyúltam, és elővettem Hitler könyve, a *Mein Kampf* egy kopott példányát, és megláttam benne az írópapírt, amit anyámtól kaptam. Holnap talán leírom... holnap talán tényleg írok levelet.